

Národne
LEGENDE
za
šlovenško mladino.

Nabral, izdal in založil
ANTON KOSI,
učitelj v Središči.

III. zvezek.

— Cena 16 kr. —



V Ptujih.
Natisnil W. Blanke.
1891.

Národne legende

za

slovensko mladino.



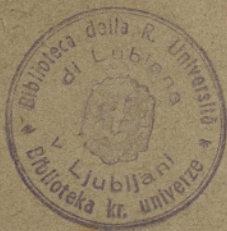
Nabral, izdal in založil
ANTON KOSI,
učitelj v Središči.

III. zvezek.



V Ptujih.
Natisnil W. Blanke.
1891.

65149





Bog za vse skrbi.

Živel je nekdam priden mož z ženo in množico ljubeznivih otrok prav srečno in veselo. Ni jim manjkalo ničesar; kajti skrbni mož je vsega zadosti pripravil za svojo družino. A zemeljska sreča ni stanovitna; človek ne vé, kaj mu prinese jutrajšnji dan.

Prigodi se, da mož zboli in umerje. Žena in otroci vsi obupni plakajo, takó, da bi se omečil kamen; pa tudi ni čuda, ker njih veselje in sreča se je mahoma izpremenila v največjo žalost in revščino. —

Veliko žalost in tugo je videl tudi angelj božji in nevoljen je očital Bogu: „Ti o Bog, vsemogočni, ti si neusmiljen! Vzel si tej družini njih podporo in si jo potisnil v največjo revo in tugo. Kaj počnejo sedaj uboge sirote brez ljubega očeta, kateri jih je preskrboval z živežem in obleko? Kdo bo zdaj pomagal revni vdovi, da izredi te uboge sirote?

To gotovo ni bilo prav!“

Tako in jednako je godrnjal angelj proti Bogu. Bog pa veli angelju, naj prinese iz globočine morja debel kamen.

Ko ga prinese, reče mu: „Prelomi ga na dvoje!“

Ko ga prelomi, vidi v sredi kamena črviča, ki je v okroglem gnezdu zvit ležal.

„Kdo neki daje temu črviču jed, sàj vendar ni nobene luknje v kamen?“ čudi se angelj. „Vidiš“, reče Bog, „za vse to skrbim jaz, in če takó majhnega črviča v kamenu ne pozabim, koliko bolj bom še skrbel za óne sirote, katerim sem odvezel očeta!“

Ne žalujte prevéč, če vam Bog odvzame očeta in mater, kajti On, ki skrbi za ptice pod nebom in oblači lilije na polji, On tudi vas zapustil ne bodé!

(Iz „Slov. večernic“ 1886.)



Delitev.

(Isterska.)

U nekdanje vreme (čas) je gospod Bog razglasil po širokem belem svétu, da hoče ljudem vsakojake darove deliti, naj ga samo pridejo prosit. Prvi pride gospod. Bog ga pita (popraša): „Kaj hočeš?“

Gospod reče: „Bože! daj mi dobro in lahko.“
Bog mu reče: „Naj ti bode.“ —

Drugi pride pustinjač (prebivalec pustinje.) Bog ga pita: „Kaj hočeš ti, moj pustinjače?“

On reče: „Bože moj! daj mi dobro in lahko.“
Bog mu reče: „Tega ni več, to je vzel gospod.“
Pustinjač reče: „Velja potrpeti.“

Bog mu reče: „Naj ti bode.“ Tretji pride kmet. Bog ga pita: „Kmete moj, kaj želiš ti?“

Ta reče: „Bože moj! daj mi dobro in lahko.“
Bog mu reče: „Tega ni več, to je vzel gospod.“
Kmet reče: „A velja potrpeti!“

Bog reče: „I tega ni več, to je vzel pustinjač.“
Kmet odgovori na to: „Joj meni!“ — Bog mu reče: „Naj ti bode.“

In od onega časa ima gospod lahko in dobro, pustinjač potrpljenje, a kmet jok in nevoljo.

(Zap. J. Volčič.)

Adamova smrt.

(Po Herder-ju.)

Devetsto in trideset let je bil Adam star, ko je začutil v sèbi sodnikovo besedo: Umrli boš!

„Naj pridejo vsi sinovi pred me,“ reče jokajoči Evi, „da je še vidim in blagoslovim.“ —

Prišli so vsi na očetovo besedo in stali pred njim; več sto jih je bilo na številu, in prosili so za njegovo življenje.

„Kdo izmed vas,“ reče Adam, „hoče iti k sveti gori? Morda mi dobi milosti in prinese sadú životnega drevesa.“ —

Ponudili so se vsi sinovi, ali oče je izvolil Seta, najpobožnejšega za poslanca.

S pepelom si je potresel glavo, hitel je in se nikjer ni mudil, dokler ni stal pred vrati rajskimi. „Naj najde milosti, usmiljeni Gospod!“ takó je klical, „in poslji očetu sadú životnega drevesa.“

Koj je stal svitli kerub pri njem; pa namesto sadú životnega drevesa je imel v roci vejico s tremi peresi. „Prinesi to vejico očetu,“ pravi sinu prijazno, „da se zadnjikrat okrepča: večno življenje ne biva tù na zemlji. Zdaj híti, njegova ura je blizu!“

Urno je hitel Set in nazaj prišedši je padel pred očeta: „Prinesel ti nisem sadú životnega drevesa, ljubi oče! to vejico le mi je dal angelj, da se zadnjikrat okrepčam.“

Umirajoči je vzel vejico in se razveselil. Duhal je rajsko vonjavo, in duša njegova se je povzdignila: „Otroci!“ reče, „večno življenje nam ne biva na zemlji, tudi vi pridete za menoj. Na teh peresih pa duham vonjavo družega svetá, dušno okrepčalo.“

Oči so mu obsteklele, in ločila se mu je duša od telesa.

Adamovi otroci so pokopali očeta in objokovali ga trideset dni; Set pa ni plakal. Vsadil je vejico na očetov grob, mrliču na vzglavje, in imenoval jo vejico novega življenja, vejico obujenja iz smrtnega spanja.

Mala vejica je zrastle veliko drevo, in mnogi otroci Adamovi so se krepčali pod njegovo senco s tolažbo družega življenja.

Takó je prišlo drevo na prihodnje rodove. Lepo je cvetelo v vrtu Davidovem, dokler ni njegov nespametni sin začel dvomiti o neumrjočnosti; razširila se je od njega vonjava novega življenja med vse rodove na zemlji.

(J. Vesel.)



Najboljše krščansko delo.

(Španska.)

Kraljevala je svoje dni dobra in pobožna kraljica za blagor svojih podložnikov na vso moč vneta. Le-ta obljubi veliko darilo tistemu, ki bode leto in dan storil najboljše delo krščanske ljubeznij.

Leto in dan je minilo, in mnogo mnogo ljudi se je zbralo, da bi prejelo kraljevo plačilo; sodnica je bila kraljica sama.

Približa se prvi in naznani, da je sèzidal sè svojim premoženjem veliko, prostorno hišo za revne bolnike.

To slišati se kraljica razveseli in vpraša: „Je-li hiša dodelana?“ „Gotova je, o kraljica,“ odgovori mož, „le kamena še ni na vrhu, kjer ima z zlatimi črkami zapisano biti, kedaj in kdo jo je sèzidal.“ —

Kraljica ga pohvali in migne družemu. Ta pri-poveduje, da je na svoje troške napravil pokopa-

lišče v domači vasi, ker ga še ni bilo. Pobožna kraljica se razveseli tudi pri teh besedah ter še popraša, jeli delo že dovršeno? Odgovori se jej, da že, samó prelepe rake, ki jo misli na sredi pokopališča sèbi in svojim naslednikom postaviti, še ni.

Tudi temu daje kraljica zasluženó hvalo. Sedaj pristopi žena in beseduje, da je ubogo siroto lakote rešila, izredila in za svoj hčer vzela: „Ali je tukaj?“ vpraša kraljica. „Kàj pa da, sàj jo imám rada, da brež nje ne morem živeti. Pa je tudi pridna, zeló pridna, oskrbuje vse pohištvo in meni streže marljivo in ljubeznivo, da je veselje.“

Kraljica blagruje tudi to krščansko delo.

A sedaj nastane šunder med ljudmi, v stran se pomikajo in porivajo ter prostor napravljajo nezrečeno lepemu otročiču.

Za seboj vède ubogo ženico, ki se brani, kolikor more, ker bi bila rada zbežala izpred tolike množice.

„Kaj bi rad prekrasni otrok?“ kraljica popraša.

„K tebi, o kraljica! bi rad pripeljal njo, ki je zaslužila kraljevo darilo, ki si ga razpisala za največje delo krščanske ljubeznij.“ — Tako odgovori dete resno, pa vendar s sladkim glasom.

„In kdo je?“ vpraša sodnica.

„Ta-le uboga ženica je!“ odgovori dete.

„Kraljica!“ izgovarja se stara žena, vsa preplašena in zmedena, „nič nisem storila, nič, sàj tudi nič ne morem storiti: uboga revica sem, ki živi le od milostinje.“

„In vendar si zaslužila darilo“, govori otrok resnobno.

„Ktero delo je tedaj storila?“ vpraša kraljica, ki je hotela biti pravična.

„Dala mi je kos kruha!“ odgovori dete.

„Čujte!“ vsklikne ženica trepetaje, „čujte, le majhen košček je bil, majhen!“

„Takó je“, pravi dete, „toda sama sva bila in poslednji je bil, ki ga je imela.“

Ginjena kraljica prisodi veliko darilo dobri ženici in dete, ki je bilo božje Dete, Jezušček sam — dvigne se kvišku, blagoslavlja je iz višine dobro kraljico.

Čitatelj blagi! Povej, zakaj je vendar pobožna kraljica prisodila obljubljeno darilo tej ubogej ženici in ne nobenemu izmed ostalih treh? (J. Parapat.)



Marijin ubég v Egipt.

(Češka.)

Ko je sv. Devica z nebeškim svojim Detetom hudobnim naklepom kralja Heroda zbežala v Egipt, bila je ondi povsod nadlegovana zavoljo cvetóče barve svojega obraza. Prebivalci v Egiptu so bili namreč grdi zamorci.

Prisrčno je Boga prosila, da bi začrnela tudi ona in njeno Dete, in da bi živela v tuji deželi nepoznana in nenadlegovana.

Bog je ušlišal njeno prošnjo in drugo jutro sta bila Marija in sveto njeno Dete črna kakor oglje. — Čeravno je hodila odsihdôb Mati božja brez nadlege po Egiptu, vendar se jej je ondi prav slabo godilo.

Večidelj jo je vódil pôt po pustih goljavah, kjer ni bilo videti nè trave nè listja, in kjer je jedino njeno krepčalo bila kalna voda.

Ko je potovala že mnogo dnij v solnčni vročini in prenočila dremajé marsikatero noč na razbeljenem pesku, prišla je k lepi črešnji, na katerej je bilo neizmerno veliko najlepšega sadú. Ali Marija je bila takó trudna, da se je zgrudila pod drevesom,

takó, da se ni mogla več stegniti do visokovi-sečega sadja.

V tem je pa stegnil blagomili Jezus nežni svoji ročici po njem in hipoma je drevo globoko upognilo svoje veje in nebeško Dete je trgalo najlepše črešnje v majhni jerbašček. Potem se je drevo zopet vzdignilo in stalo spet ravno kakor sveča.

Jezus je dajal žejni svojej Materi sočni sãd, kateri jo je takó okrepčal, da je kmalu mogla dalje potovati. —

Ostala je sveta Devica v Egiptu do smrti krvo-ločnika Heroda, in potem jo je angelj nazaj pokli-cal v milo domovino.

In obličji Jezusa in Marije ste ondi zopet belo in rožnato cveteli kot poprej.

(Lojza Pesjakova v „Glasniku.“)



Kristus v goste povabljen.

Svoje dni sta živela uboga zakonska, ki v svoji borni koči nista ničesar imela, kakor jedno kokoš. Ker pa sta bila pridna in pobožna, bila sta vedno s tem zadovoljna, kar sta si bila s svojimi rokami pripravila in nista nikoli zavoljo svojega uboštva godrnjala.

Nekega dné si móž zmisli, naj bi za prihodnjo nedeljo kokoš zaklala in Kristusa na kosilo pova-bila. Tudi ženi se ta misel dopade, torej rada temu privoli.

Žena je že v soboto zvečer kokoš zaklala ter jo v nedeljo lepo za kosilo pripravila. Mož pa je odšel in ponižno Jezusa prosil, naj pride danes v njegovo borno kôčo na kosilo, kar mu je tudi obljubil.

Med tem pa, ko je žena doma kosilo pripravljala, prišli so zaporedoma trije berači ter jo božjega darú prosili. Vsakemu je dala, kolikor je zmogla, zadnjemu celó kos kokoši, ki je bila ravno že pečena. Berači so jo lepo zahvalili in odšli.

Na to pride mož veselega srca domov, ker celi čas ni na drugo mislil, nego na Kristusa, ki bo danes pri njem na kosilu.

Brž pogrnetá mizo in pripravita, kar sta imela. Dólgo sicer že čakata, ali Kristusa le ni h kosilu; zato grè mož spet v cerkev in se pritoži, zakaj Kristus svoje obljube ne drži. Ali Kristus mu milostivo reče, da je že bil pri njem, ter mu pokaže darove, katere je bila njegova žena beračem dala. Še bolj vesel se vrne zdaj mož domov ter ženi pové, kaj da je izvedel.

Od tega časa sta imela ta dva zakonska toliko sreče pri svojem delu, da sta v kratkem času jako obogatela.

Ko o tem bogati sosed izvé, posmehuje se ubogemu kôčarju, češ prav se mu je zgodilo, da so bili na njegovo siromaško kosilo mesto Kristusa le berači prišli.

V svoji ošabnosti pa tudi on zaukaže prihodnjo nedeljo veliko gostijo pripraviti. Celi teden so pekli, kuhali, pražili, cvrli ter jako sijajno gostijo pripravili. Tudi bogatin grè v nedeljo v cerkev ter povabi Kristusa, naj pride o poldne k njemu na kosilo, kar mu je Kristus tudi obljubil.

Med tem pa so bili tudi k njemu prišli zaporedoma trije berači, pa nobeden ni ničesar dobil, zadnjega je gospodinja celó z burkljo napodila, češ, mi ne pripravljamo kosila za take postopáče, ampak za imenitne gospóde.

Ko mož domov pride, pritoži se mu gospodinja, kakó so jo berači nadlegovali in kakó jih je

vse napodila. In mož jo je za to lepo pohvalil, mesto da bi jo bil posvaril.

Ker Kristusa tudi k bogatinu dolgo ni, grè tudi on v cerkev ter ošabno Kristusu očita, zakaj da svoje obljube ne drži, sàj je za mnogo imenitnih gospodov kosila dovolj, ne kakor pri njegovem siromaškem sosèdu.

Kristus ga milo pogleda in reče: „Sàj sem bil danes že trikrat pri tebi, a prvi in drugokrat me je žena dobro oštela, tretjikrat po celo natepla“

Mož se je sicer pred Kristusom tega sramoval, ali ker se ni kesal zavoljo svoje ošabnosti in trdosrčnosti, je v kratkem času čisto ubožal.

(Zapisal J. S. — a.)



Zlomljena podkóva.*

Kristus in sv. Peter sta hodila po svetu iz kraja v kraj ter sta kot nepoznana siromašna popotnika ljudi razpoznavala.

Nekega vročega poletnega dné potujeta čez široko polje. Ko tako mirno naprej stopata, ugleda Zveličar na cesti kos podkóve ter vèli sv. Petru: „Glej, tukaj v prahu leži košček podkóve, poberi in spravi jo; tudi ta stvar ima svojo vrednost — čeprav majhno.“

„Košček zarujavelega železa pač ni vreden, da bi se človek za njim pripogibal,“ odvrne na to sv. Peter ter ide naprej.

Zveličar pa molcé pobere zlomljeno podkovo ter jo spravi po takratnej šegi v rokáv.

Sv. Peter tega niti opazil ni, ker bil je zopet ves razmišljen in raztresen. Sanjal je ravno o pri-

* Prim. legendo v „Slov. večernicah“ za l. 1883, str. 54.

jetnostih, katere daje vladanje vesoljnega sveta, sāj so ga vendar take in jednake misli vedno obdajale, ko je spremljal svojega božjega Učenika na njegovih pōtih.

Ko prideta v bližnje mesto, proda Zveličar pri prvem kovaču za par novčičev najdeni košček podkóve ter kupi za novce na trgu kupček črešenj, katere tudi lepo v rokav shrani.

Vsega tega sv. Peter ni videl: stal je med tem pred nekim velikim novim poslopjem ter občudoval njegovo krasoto. —

Božja popotnika se še nekoliko odpočijeta in okrepcata ter obrneta na to mestnim zidnam hrbet. Ideta dalje in dalje.

Solnce je silno pripekalo in daleč na široko ni bilo nobene hiše, nè drevesa, niti studenca.

„Oj kakó zeló me žeja,“ prične čez nekoliko časa sv. Peter, „ne vém, kaj bi sedaj dal, ko bi dobil kje požirek hladne vode.“

Zveličar na to molči.

Sv. Peter je korakal zadej; težko je sopel in komaj dohajal Zveličarja.

Sedaj ugleda sv. Peter ležati na tleh jedno črešnjo; hitro se pripogne, jo hlastno pograbi in pozoblje.

Božji Mojster, ki je spredaj hodil, jo je namreč kakor nevedoma izpustil na tla. In kakó je Petru teknila, kakó ga hladila!

„Škoda, da jih ni več,“ mrmral je svétnik sam za-sé.

Čez nekoliko časa izpusti Zveličar zopet jedno črešnjo na tla — in zopet jo je sv. Peter pobral in s slastjo použil.

Takó je Zveličar polagoma vse črešnje, ki jih je imel v rokavu, spopuščal na tla, in za vsako se je sv. Peter hitro pripognil, kakor bi bila zlata jagoda.

Ko se je bil poslednjikrat pripognil, obrnil se je Zveličar k njemu ter mu smehljáje rekel: „Vidiš, Peter moj dragi, ako bi se bil hotel ti za ónim koscem podkóve sámo jedenkrat pripogniti, ne bilo bi ti sedaj trebalo za črešnjami več nego stokrat trdega svojega hrbta vklanjati!“

Na to mu je razložil, kakó je podkóvo na tihem pobral, jo potem v mestu prodal ter za novce kupil črešenj, katere je potem nalašč drugo za drugo na tlá spuščal. Sramoval se je sedaj svétnik pred božjim Mojstrom, kateri ga je potem tako-le podučil:

Kdor male stvarce ne častí,
Za manjšo često se poti.

(Zap. A. K.)



Dve uganki sv. Petru.

Na svojem potovanju prideta Kristus in sv. Peter nekega dné v veliko puščavo. Ravno je zato nilo solnce in tihotni mrak je začel polagoma razpenjati svoja krila čez vso naravo.

„Kaj bo, kaj bo,“ jadikuje sv. Peter, „noč je že tukaj, a midva še nemava prenočišča!“

„Pomiri se, dragi moj,“ ga tolaži Zveličar, „ne daleč od tod živi pobožen puščavnik, pri njem se oglasiva, on naju gotovo vzame čez noč.“

Sv. Peter je postal mirnejši in oba pospešita korake ter dospeta čez nekoliko časa do majhne kočice; res najdete v njej slabotnega in suhega puščavnika.

Prijazno je sprejel ta tuja popotnika ter rekel: „O kakó rád bí vama z dobrim postregel, a kaj si hočem revež, suhi kruh, kojega včasih iz bližnjega

sela dobodem in pa čista voda, je za me slajčica, katero si le ob nedaljah in praznikih privoščim. Sicer se pa hranim s koreninami toliko, da životarim. Vidva, vem, da sta boljšemu vajena, saj sem bil tudi jaz nekdej razvajen; živel sem v velikem bogastvu, posvetnem blišču, a odpovedal sem se vsemu ter tū, oddaljen od vsake posvetne nečimurnosti za dušno zveličanje skrbim!“ — Z veliko slastjo sta použivala naša popotnika borno večerjo — kruh in vodo — a potem se spravila k toli potrebnemu počitku. Ležišče, da-si trdo, dobro jima je prijalo in solnce je družega jutra že visoko stalo, ko sta se prebudila.

Gostoljubni puščavnik postavil jima je bil med tem že majhen zajutrek na mizo: suhi kruh in pa čisto vodo v prekrasnem zlatem, s samimi dijamanti posutem bokalu.

Svetemu Petru je kâr oči jemalo, tako se je bliščala dragocena posoda v jutranjem solncu, ki je baš skozi okno sijalo. Nekako čudno je pogledoval svetnik zdaj bokal, zdaj zopet puščavnika. Že je imel neko vprašanje na jeziku, a vendar se je premagal ter molčal.

Puščavnik, ki je bil to opazil, pričel je tujima gostoma tako-le govoriti: „Vem, da se vama čudno zdi, najti pri ubogem in siromašnem puščavniku, ki se je odpovedal vsemu posvetnemu in le v molitvi išče zadovoljnostij in veselja, tako krasen, dragocen bokal.“

Že sinoči sem vama bil pravil, da sem živel nekedaj v velikem bogastvu, blišči in gizdavosti — vsemu pozemeljskemu blagu sem dal slovo za vselej, le jedini ta bokal sem si obdržal kot spomin na nekdanje čase, na svojo preteklost.

Toda, oprostita, popotnika draga, da vaju bodem moral zapustiti; dolžnost me kliče; opraviti še

imam danes mnogo molitvij. Vidva še lahko ostaneta tukaj, dokler se vama poljubi.“

In s pozdravom „Bog vaju spremljaj na vseh vajunih potéh!“ je ostavil puščavnik nepoznana mu popotnika v svojej kočici ter odsèl v majhno kapelico, v katerej je opravljal vsak dan svoje molitve.

Zveličar in sv. Peter zahvalita puščavnika dostojno za vso postrežbo, ostaneta še nekoliko časa v bajtici, a potem se odpravita zopet na pôt.

„Kaj ne, Gospod, ime tega puščavnika se že sedaj blišči v zapisniku božjih svetnikov?“ tako popraša potoma sv. Peter Kristusa.

„Res, Peter, lepo in pobožno živi mož, pri kojem sva ravnokâr bila — a svetnik še pa vendar-le ni“, odvrne mu Zveličar. „Kolikor sem imel jaz priliko opazovati ga, mu ne manjka čisto nič do tega“, pravi na to zopet božji spremljevalec. Gospod pa molči.

Potujeta vedno dalje in dalje. Vroče je pripekalo solnce in daleč na okrog ni bilo drevesa, niti studenca, da bi se vsaj nekoliko okrepcala in v senci ohladila. Oba sta bila že silno žejna, in sv. Peter je že komaj obračal suhi svoj jezik ter le na kratko odgovarjal Kristusovim vprašanjem.

Zdaj ugledata gosti grm in pri njem studenec s srebrnočisto vodo. Zeló se ga razradostita; in sv. Peter je hitro jel misliti, kako si pomagati, ker ni bilo zraven posode da bi se napila. Kristus pa mu reče: „Čemu si radi tega tretji glavo, sàj imam jaz pri rokah lepo posodo!“

To rekši potegne iz svojega potnega zavitka oni zlati bokal, iz kojega sta bila zjutraj pri puščavniku pila, in kateremu se je bil sv. Peter takó zeló čudil.

„Gospod in Mojster!“ vsklikne ves prestrašen sv. Peter, „ta bokal si gotovo nevedoma shranil in s saboj vzal?“

„Nikakor nè, ampak n a v l a š č sem odnesel puščavniku to dragocenost,“ odgovori kratko Zveličar.

Sv. Peter ga ves preplašen pogleduje — in kàr naenkràt mu je bila minila vsa žeja in niti dotaknil se ni bokala.

Kristus se z hladno vodo okrepča, shrani bokal v svoj zavitek in božja popotnika nadaljujeta zopet po vročej peščenej cesti svoj pôt. Sv. Peter, ki je zadej korakal, bil je ves nejevoljen in začel je sam za-sé mrmrati: Puščavniku, ki se radi svoje pobožnosti smelo svetnikom prišteva, vzel je jedino dragocenost, kojo je gleštal; morda za to, ker naju je takó prijazno sprejel in naju pogostil z vsem, kar je revež premogel!“

Sedaj se pa obrne h Kristusu ter reče:

„Gospod in Učenik! ali pa tvoj večni Oče tudi vsako tvoje početje odobrava?“

„Tako je“, odgovori Kristus, a potem zopet molči.

Če je temu tako, ondaj si pa res ne morem nikakor raztolmačiti tvojega čudnega postopanja: s kratka jaz te ne umejem!“

„Seveda me ne umeješ, ker si revež na duhu“, odvrne resno Zveličar.

„Siromaštvo na duhu in pa puščavnikova kupa v tvojem potnem zavitku — kako se vjema to?“

Tako se je drznil odgovoriti sv. Peter Kristusu na njegovo izustilo. In potem še je nadaljeval, rekóč: „Mož — ki je gotovo že sedaj svetnik — ljubeznivo naju je sprejel, postregel nama, kolikor je le bilo v njegovih močéh, dal nama prenočišče, a ti si mu v zahvalo za vse to zmaknil dragocen bokal!“

„Ne vznemirjaj se po nepotrebnem, Peter, in vedi, da sem izpolnil le voljo svojega nebeškega očeta,“ reče sedaj Kristus ter mu s tem prestriže besedo. Popotnika korakata molcé drug poleg drugoga.

Ideta in ideta ter prideta na večer v neko selo, kjer nista poznala nikogar. Pri prvej hiši, do katera dospeta, prosita moža, ki je stal bāš na pragu, za stan. A ta je bil pijan in zeló nespodobne odgovore in grde priimke je dajal nepoznanima popotnikoma.

Že je stopil sv. Peter bliže njega in kedó vé, kaj bi bil storil s pijancem, ko bi ga ne potegnil Zveličar v stran. „Moj nebeški Oče je dejal: Ako te kedó udari na levo lice, pomôli mu še desno!“ tako pravi Kristus sv. Petru in popotnika gresta dalje. Že se je začelo mračiti. Tujca hodita ter prosita prenočišča od hiše do hiše; nazadnje ga vendar dobôsta. —

Drugo jutro sta bila že na vse zgodaj po koncu ter se odpravljala za nadaljni pôt.

Ko tako mirno mimo hiš korakata, ugledata pred neko krčmo v jarku ležati pijanca. Blaten in ves razdrapan je bil in sv. Peter pravi: „Gospod in Mojster! v tem selu so sami pijanci; včeraj sva naletela na jednega, a danes pa tukaj že drugi leži. Ko bi bil jaz kralj v tej deželi, ostro bi ukazal kazniti vsacega pijanca!“

Kristus na to molči, stopi k jarku ter glasno zakliče: „Hej, vstani, korenjak pa poglej, da je že dan!“

Mož se prebudi in hoče vstati, pa ni šlo: ves medel in slab je bil.

A kaj je storil Sin božji v največje začudenje Petrovo! Stopil je v jarek ter pomagal pijancu na noge.

Sv. Peter ga je takój spoznal, ko se je zra-vnal po koncu. „Aha“, je rekel, „to je ono člo-veče, ki naju je sinoči tako grdo odpravilo!“

Ves osramočen je stal nekoliko časa pijanec pred tujcema in potem hotel oditi. A Kristus ga je zadržal, rekóč: „Ostani, nekaj ti imam povedati!“

Mož uboga ter stoji s pobešenimi očmi pred Zveličarjem.

Ta pa vzame iz svojega zavitka oni bokal ter ga podari pijancu, rekoč: „Na-vzemi to-le stvar, mnogo je vredna, prodaj jo, a novce dobro obrni!“

S solzami v očeh je zahvaljeval mož, ki se je bil že popolnoma streznil, Kristusa na prekrasnem darilu; in skoraj bi ne verjel, da ima tujec resnico.

Sv. Petru je kàr sapo jemalo, ko je gledal ta prizor. In komaj sta bila par korakov od sedaj tako srečnega moža, že je začel Kristusu očitati njegovo čudno početje.

„Gospod in Mojster!“ je rekel, „Ali tvoj večni Oče tudi to tvoje postopanje odobrava? Kaj je zakrivil pobožni puščavnik, da si mu vzel dragocen bokal in s čim si ga je zaslužil ta-le grešni pijanec? Sàj veš, na kako nesramni način naju je včeraj odpravil. Čudim se res, kako gostoljubnost in kako grdo pijančevanje plačuješ!“

„Peter, Peter!“ ga posvari sedaj resno Zveličar, „prej pomisli in še le potem govori, ali pa molči. Tvoja vera v božjo modrost in pravičnost ni trdna in na meni jè, da jo utrjujem in krepim. Srce puščavnika, ki naju je tako ljubko sprejel, viselo je še nekoliko na posvetnej ničevosti in puhlosti — in bàš zato ni bil popolen svétnik. Želja mojega večnega Očeta pa je bila, da mu odvzamem ono dragocenost, kojo je v abotnem napuhu svojem še vedno hranil. Sedaj je svétnik in častno mesto ga čaka v kraljestvu nebeškem.

Človek pa, kojemu sem ravnokàr podaril puščavnikov bokal, bil je poprej priden, marljiv in pošten kmetovalec. Razne nesreče, katerih pa ni sam zakrivil, spravile so ga v dolgove, ki so ga vznemirjali noč in dan. V vinu je iskal tolažbe in postal tako — pijanec. Sedaj pa, ko proda zlati

bokal, izkopal se bode iz dolgov ter pričel zopet pošteno življenje. Rešil bode ženo in otroke svoje bēde in pogina, ki jim je že pretil.

Siromak je bil že na pōtu v pogubo, a sedaj bode našel pōt k zveličanju.

Tedaj, Peter! ali ni moj večni Oče neskončno moder in pravičen — ali sprevidiš sedaj, kako slab in siromašen je človek na duhu in da je vse prav in dobro, kar stori On, ki vidi v vsako človeško srce?!"

„O Gospod in Mojster! odpusti mi, odpusti; prosi pa tudi svojega večnega Očeta, da ima usmiljenje z menoj, ubogim grešnikom. Nikoli več se ne bodem pregrešil zoper pravičnost in neskončno modrost božjo.“

„Blagor revežem na duhu, ker oni bodo posedli kraljestvo nebeško!“ pravi Kristus z ljubeznivo milim glasom in sv. Petru odpusti.

(Zap. A. K.)



Znamenja dežja.*

Potovala sta ob času velike suše Zveličar in sv. Peter. Počasi korakata naprej razgovarjajōč se to in óno. Kār jima pride naproti prileten mož, kojega sv. Peter nagovori, rekōč: „Kaj ne, očka, da imamo vroče danes.“ „Seveda“, odvrne starček in še pristavi: „Mislim pa, da dobimo kmalu dovolj dežja, ker videl sem davi lezti črnega polža čez pōt.“

Kristus pa starčka na to poduči: „Mož, vaša vera ni prava — zavoljo ónega črnega polža nam nebo še tako hitro ne bode dalo dežja!“

* Prim. Valjavčevo jednakoslovečo pesem teržleg. „Jezus in plevice“ v I. zvezku te zbirke na str. 9.

Božja popotnika gresta dalje. Solnce je silno pripekalo in vsakdo si je iskal v senci hladila. Popotnikoma pride naproti drug starček in tudi tega sv. Peter nagovori, rekóč: „Kaj ne, oče, veliko vročino in sušo imamo!“

„Suša je, suša“, odgovarja starček in pravi dalje: „Vendar pa mislim, da dobimo naskorem dežja, sàj se je pod mojo streho bodeča neža *) že zaprla“.

A Gospod pa starčku odgovori: „Mož, vaša vera ni prava, nebo nam zavoljo tega še ne bode takó hitro dežja dalo!“

Drugi dan sta potovala nepoznana božja popotnika zopet na drugo stran.

Ko tako mirno in težkih nóg po cesti naprej korakata, sreča ju prileten starček, katerega sv. Peter tako-le nagovori: „Oj, kakó vroče vam je, očka; res prijetnejše bi bilo sedaj v hladni senci sedeti.“

Res je, da mi je vroče, a tudi vidva sta vsa spehana in videti je, da težko potujeta. Toda nič ne rečita, v kratkem dobimo itak dežja dovolj, sàj je že v moji kadi danes v jutro brbljalo.“

Kristus pa na to starčka pokrega ter resno podučí: „Mož, ni vera vaša prava, ker zavoljo ónega brbljanja v vašej kadi še ne dobôdemo tako hitro dežja!“ —

Popotnika gresta naprej in jo kreneta drugi dan zopet proti drugemu kraju. — Huda vročina je pritiskala in zemlja je bila že vse razpokana; zelišča so venela, in vsakdo je že komaj čakal, da bi se vendar enkrat že nebo odprlo in dalo zemlji toli potrebne mokrote.

*) Bodeča neža je evetica, ki vreme prorokuje.

Zdaj pride našima popotnikoma počasnih korakov naproti prileten starček, katerega sv. Peter prav prijazno nagovori: „Jeli-te, očka, da imamo grôzno vročimo?“

„Dà, dà, vročino in sušo veliko, kaj bo, kaj bo — kje bomo jemali živež; po polji se je že skoraj vse posušilo. Mislim pa — pravi starček dalje — da nam ljubi Bog naskorem pošlje koristnega dežja, sàj je On naš dobri Oče in ker nas še nikedar zapustil ni, nas izvestno tudi sedaj ne bode!“

Z ljubeznivo milim glasom mu odgovori na to Gospod: „Mož, vi imate pravo vero; vaše trdno zaupanje v Očeta nebeškega mi zeló dopade in še danes se bode odprlo nebo in nebeški blagoslov dež, po kojem vse takó hrepeni, bode namočil polja v vašej okolici!“

In zgodilo se je, kakor je dejal Gospod.

Nebo se je prepreglo s temnosivimi, težkimi oblaki in kmalu potem se je vlila gosta ploha ter napojila žejno zemljo: travnike in polja — in vsa narava se je zopet oživela k novemu življenju.

(Zapisal A. K.)



Hudobna mačeha.

Pripovedujejo, da je bila enkrat neka mati, ki je imela dve hčerki: Marico in Anico.

Marico je imela mati raje nego Anico, a to zategadel, ker je bila od Marice prava mati, od Anice pa le mačeha. Zató pa je mati Anico jako sovražila in le na to gledala, kako bi jo iz hiše pognala. Nekega dné reče mati Anici — bilo je po zimi — da naj grè jagod brat in ako jih ne prinese, zapodila jo bo kar naravnost od hiše.

Anica uboga in grè, kakor jej je mačeha rekla. Ko pride že precej daleč, sreča jo Marija in jej reče: „Deklica, kam grés?“

Anica se joka in pravi: „Grem jagod brat in če jih ne prinesem, me bo hudobna mačeha od hiše zapodila.“

Marija reče: „Tam-le na óna zlata vrata potrkaj in prišli bodo angeljci odpirat.“

In res, ko Anica na vrata potrka, prišli so angeljci odpirat pa so jej dali poln jerbašček najlepših jagod.

Veselo jih je nesla Anica svojej mačehi na dom. —

Kmalu potem grè tudi Marica jagod nabirat, ker si je mislila, da bode ona še veliko lepših nabrala. Tudi njo sreča Marija in jo vpraša: „Deklica, kam grés?“

Marica jej odgovori: „Kaj to tebi mar, kam da jaz grem, grda baba!“

Marija jej reče: „Tam-le na óna železna vrata potrkaj.“

Marica je potrkala na železna vrata in prišle so hudobe, katere so Marico na drobne kosce raztrgale. —

Od slej je ljubila mačeha Anico kakor svojo hčer.

(Zap. J. T. v „Vrtcu“ 1871.)



Sirotica.

Bilo je po zimi. Pod milim nebom je bilo vse pomrzneno, in sneg je padal, da so bile vse ceste zamedene.

V tem slabem vremenu je šla neka sirotica v gozd, kajti ni imela hišice, da bi se ogrela, nè

posteljice, da bi bila spala na njej: sama in zapuščena je prebivala pod milim nebom in miloščino prosila.

Slaba srajčica in staro krilce ste bili njeni jedini oblačili ter borne coklice na nežnih nožicah. V roci je nesla kos suhega kruha, katerega je od neke žene v bogajme dobila. Ko je tako po temnem gozdu hodila in se od velikega mraza tresla, srečala je otroka, kateri jo je prosil: „Oj, daj mi le malo kruha, ker že davno nisem jedel in melakota tare!

Sirotica mu je dala ves svoj kruh. Na to dete izgine, rekóč: „Bog ti povrni!“

Deklica ide dalje ter kmalu potem sreča drugega otroka, kateri je bil še slabše oblečen kot prvi in kateri jo prosi: „Daj mi svoje krilce, ne morem se od mraza ganiti!“

Sirotica sleče jedino svoje krilce, ter ga dá otročiču; tudi ta otročiček izgine, rekóč: „Bog ti bode povrnil.“

Ali kmalu zagleda tretje dete, katero je bošo po snegu hodilo; spet jo prosi za coklice. Sirotica sèzuje svoje coklice ter jih dá detetu. Tudi to dete izgine, rekóč: „Bog ti povrni!“

Zdaj je bila dekllica v samej srajčici in je mislila, da je bode mraza konec. Ali čuda! Zdajci se je prikazal visok gospod, katerega je nebeška svetloba obdajala; ta je bil Kristus sam.

Krotko pristopi k siroti in reče: „Ker si bila usmiljena in mi trikrat svojo milost skazala, čeprav si bila sama lačna in revna, hočem ti, preljubi moj otrok, tvoje usmiljenje poplačati; nikdar več ne bodeš trpela nè lakote, nè nadloge!“

In Gospod je pobral nekaj pestij snega, mahu in ilovice in dal to dekletu v srajčico. In glej čudo! Sirota pogleda okoli sèbe, kar zapazi ne daleč od tod lepo hišo. Šla je do nje. Star, ubožen mož sè

svojo ženo je v njej stanoval. Z veseljem sta odprla deklici vrata.

Ko v izbo stopi, bila je oblečena v prelepo svilnato obleko; v naročju pa je imela namesto snega, mahú in ilovice veliko zlata, svetlih biserov in žlahtnih kamenov.

Zdaj je bila deklica neizrečeno bogata, in ker je bila usmiljenega srca ljubili in čislali so jo vsi. Srečno in veselo je živela do sive starosti.

(J. Janežič v „Pop.“ 1880.)



Ošabna krčmarica na limbarski gôri.*

Na južnej strani Dunajske ceste, ki pelje od Ljubljane proti Štajerskemu, moli kvišku v zrak limbarska gôra.

Pred davnim davnim časom je stalo bajé na tej gôri krasno poslopje — sloveča gostilna, ki je bila zmerom polna gostov, domačih in tujih. Posebno radi so se pa mudili popotniki v njej; izvrstna vinska kapljica, okusna in tečna jedila, vedno prijazni obraz krčmarice — bogate vdove — vse to jim je zeló ugajalo ter jih vabilo van-jo.

Silno bogata je bila ta krčmarica, a tudi ošabna in napuhнена in brezsrčna proti revežem in siromakom. Oj, kako vendar bogastvo človeka često pokvari! Torej, vsega je imela dovolj ta oštirka, ničesar jej ni nedostajalo. Življenje pa jej je sladila tudi krasna hčerka, kojo je ljubila nad vse ter jo čuvala kot zenico na svojem očesu. —

Bilo je nekega dné proti večeru. Dnevna svetloba se je že umikala in večerni mrak je jel pola-

* Prim. P. Hicingerjevo pesem „Limbarska gora“ ter legendo „Prevzetna kmetica“ v. I. zv. te zbirke, str. 8.

goma razpenjati svoje mreže čez vso prirodo. Naša krčmarica „gostilne na limbarski gòri“ prišla je na prag stat, da si nekoliko zaužije svežega zraka, sàj ves božji dan ne pride iz zaduhlih prostorov; ker dela ima vedno dovolj.

Po velikej cesti sèm dohajata dva popotnika; počasi korakata in vidi se jima, da sta že trudna in shojena. Kedo sta neki ta dva moža? — Božja popotnika sta sv. brata Valentin in Peregrin *

Ko prideta do krčme, pozdravita prav ponižno hišno gosposdinjo in sv. Valentin jo prosi prenočišča, rekóč: Ali bi naju hoteli vzeti čez noč? Denarja sicer nemava, da bi vam plačala stan, pa sprejmite naju za božje plačilo, ki ga doboste za to enkrat v nebesih. A tudi tù na zemlji bode vam sreča vedno mila, ako se usmilite ubožcev.“

Z obilnimi ključi — koje je imela pripete okoli pasu — se igraje pričnè na to ošabna oštirka z zaničljivim glasom: „Kaj je meni treba sreče, sàj imam vsega dovolj: v hlevih cele črede živine, v kletéh polne sode najboljšega vina, v škrinjah cele kupe denarja in v sobah vedno polno veselih pivcev. Čez noč pa vzamem le ónega, ki ima s čim plati sladko moje vinčice.“

To rekši mislila je oditi, a svétnik jo zadrži, postavi se pred njo, zapreti jej s prstom ter jame z resnobnim obrazom govoriti takole: „Nisem, pa tudi ne bodem pri tēbi vina pil, niti plačeval; tudi prenočišča te ne bodem nikoli več prosil. Védi pa — prevzetnica — da še me bodeš klicala to noč na pomoč, in predno bode ura polnoč odbila, bode sreča tvoja preč!“ — --

Postala je noč, črna noč, — za prevzetno krčmarico strašna noč. Predno je udarila ura de-

* V tej legendi sta omenjena svétnika po pesniškem običaju brata, čeprav sta v istini daleč narazen živela. V obče pa v legendah — ki so izmišljene pripovedi — na taka protislovja večkrat naletimo.

vet, pocepala jej je v hlevu vsa živina — in žena, vsa žalostna obrnila je oči k nebesom ter glasno klicala: „Oh, pomagaj mi, dobri Bog; pomagajta mi sveta brata Valentin in Péregrin!“

Ni še bila ura deset, kar popokajo v kletih sodje in vso vino je izteklo iz njih.

Vsa pobita in potrta žena je sedaj milo zdihovala ter klicala pomoči od zgoraj, rekóč: „Usmiljeni Bog, pomagaj mi; pošljita mi pomoč sveta brata Valentin in Peregrin!“

A to še ni bila največja nesreča! Okoli jednajste ure zgrudi se jej hčerka — prej zdrava kot jedro — na tlá in mrtva obleži.

Vsa ponižana je zdihovala krčmarica ter prosila pomoči od Boga, od svetega Valentina in njegovega brata sv. Peregrina. —

Ura še ni udarila dvanajst, kár se vname tudi lepo poslopje ter pogori do tal. — —

O, kako milo je zdihovala sedaj uboga žena ter tožila, svojo nesrečo ljubemu Bogu in svetima bratoma Valentinu in Peregrinu

A zamán! Pomoči od nikoder. Ošabnost in prevzetija njena bila je na mah izpremenjena v ponižnost in pohlevnost. Sedaj, ko bi rada pomagala vsakemu siromaku, sedaj, ko bi radovoljno prenočila vsakega siromaškega popotnika — sedaj bila je sâma uboga reva.

Vidiš, čitatelj dragi, kam pelje napuh in prevzetnost, kam brezsrčnost — bodi torej pohleven in ponižen, pa tudi usmiljen in dobrosrčen!

(Zapisal A. K.)



Kakó je postala opica.

Kmalu potem, ko je Bog napuhnene angelje kaznil ter jih vekomaj v pekel pahnil, je sklenil satan v svojem hudobnem srcu, Bogu nasprotovati. Hotel je ustvariti po svojej podobi stvar, ki bi ga molila in mu služila.

Vzel je torej ilovice in zmečkal iz nje stvar, ki je bila nekako podobna oni, katero je bil Bog naredil. Nje glava je bila čisto jednaka človeškej glavi.

Bilo je videti, kakor bi ta stvar človeka v obnašanju in počejanju lahko posnemala, a Bog ni pripustil. Ali njena črepinja je bila premajhna in špičasta, in imelo je le malo možganov v njej prostora. Usta so molela naprej kakor rilce in imela ostre zobé. Stvar je imela veliko dolzih prstov, ki so bili bolj pripravní za jemanje nego za dajanje; lahko je hodila po vseh štirih kakor kakšna žival.

Namesto mehke, gladke kože prevlečeno je bilo njeno telo z grčavim krznom. —

Ko je bila ta stvar narejena, vzdihnil jej je satan tudi svojo dušo, rekóč: „Bodi!“ in — opica je bila gotova.

Satan je zdaj čakal, da bi ga stvar takój molila, kakor človek svojega stvarnika.

Ali zeló se je zmotil. Opica mu je pokazala zobé in mu obrnila hrbet; splezala je na bližnje drevo in začela ondu žréti.

Ta pripovedka je smešna, a tudi podučna. Pri tem namreč lahko opazimo, da postane, in kako da postane — žalibog — človek čestokrat božja opica, — namreč takrat, kadar pokvari svojo božjo podobo in jo izpremeni v podobo satanovo, ki je polna zvijačnosti, sovraštva in zavidljivosti.

(Poslov. Vekoslav Benkovič.)



Daj psu kruha in mački mleka!

Svoje dni je bilo pač prijetno in dobro na svetu živeti. Vsega je bilo več ko dovolj in malo se je bilo truditi. Kakó bi se pa tudi ljudem ne bilo dobro godilo, saj je žitni klas segal od tál do vrha, in vime je krava nosila po vsem trebuhu od prednjih do zadnjih nog. Pri malem trudu so ljudje pridelali obilo žita, in mleka so imeli, da niso vedeli kam ž njim.

Pa človek je slaba stvar, ki ničesar rajši ne pozabi, kakor dobrot in dobrotnika. Tako so tudi takrat čisto pozabili na Boga, daritelja vsega dobrega. Ošabni in prevzetni so postali, rajali so, veselo in razkošno živeli, Boga pa se niso spominjali. Nihče ni več molil, niti praznikov in drugih svetih časov posvečeval: božje hiše bile so prazne.

„Kaj bomo tako sveto živeli“ so dejali, „saj nam ni treba, vsega imamo dovolj, uživajmo dokler je čas. —

Boga pa ta grda brezbožnost tako hudó užali, da sklene nehvaležni rod pokoriti. Na žitno bilko položi prst ter ga vleče od tal počenši vedno dalje in dalje proti vrhu; pod prstom mu zginje klas. Rekel je pa, da ne neha prej vleči, dokler ne bode kdo prosil. Zato je z roko večkrat postal na bilki ter se oziral po stvari, ki bi prosila. Kjer je prenehal, tam je postala grča na stebelu.

Že je bil s prstom blizu vrha pa nihče ne prosi; le psiček prihiti in reče: „Gospod, le tak dolg klasiček, kakor je moj jeziček!“

Bog ga usliši in od tega časa ima žito le ped dolgi klas. —

Ravno tako vleče s prstom tudi po kravi. Takój pod prstom vsuši se vime. Nihče ne prosi, da bi odje-

njal, le mačka pride in pravi: „Gospod, le toliko vimena naj ostane, kolikor ga je treba za moje ležišče!“

Bog jo usliši in pusti kravi malo vime. Tako nam je pes izprosil kruha, mačka pa mleka!

(Zap. Fr. Praprotnik v „Pop.“ 1883.)



Zakaj kukavica samó „ku-ku“ poje.

Ko je ljubi Bog ptičice ustvaril, poklical je vse k sêbi, da je uči krasnih pesnij, s kojimi naj njegovo sveto ime pred ljudmi povelečujajo in slavijo.

Vse ptičice so priletele ter zvesto poslušale Gospodov nauk. Slavček, lišček, škrjanček in vsi drugi krilateci so se kaj radi učili lepih melodij; le kukavica je letala okrog svojih tovaršic ter je motila pri uku; a sama se ni hotela učiti. Zdaj je potegnila in cuknila jedno za perotnico, zdaj zopet drugo včipnila v nôgo; in ko se je ozr'la ptičica, kojo je tako dražila, hitro je odletela zlobnica. A pri tem se ji je od strani namuzala ter zvito „kú-ku“ zaklicala.

Ljubi Bog, ki je vse to opazil in videl, je ostro posvaril nepokojnico — a zamán. Kukavica je uganjala svoje burke naprej.

Tedaj pa reče Bog z osornim glasom: „Ker moji opomini ne hasnó nič, ker se nočeš učiti in ker ne dáš miru, bodeš za kazen za svojo nepokorščino do konca sveta samo „kú-ku“ klicala!“

Vsa plaha je odletela sedaj kukavica. Besede Gospodove pa so se tudi uresničile; med tem ko drugi ptički krasne in raznovrstne melodije žvrgolé, leta kukavica boječa in nepokojna od veje do veje, iz drevesa na drevo ter v jednomer svoj „ku-ku“ kliče, pa ga bode tudi kheala, dokler bode svet stal.

(Zap. A. K.)



Zakaj je kukavica nemirna in nepokojna ptica.*

Čakòj potem ko je Bog ptičice ustvaril, odkazal in odločil je vsakej tudi njeno bivališče, kjer si naj dela svoje gnezdo, goji mladiče in si poišče zavetja v slabem vremenu.

Štorklji je odkazal streho, gosi vodo, lastovki podstrešje, prepelici in škrjancu pólje, šoji gozd, vrabcu in škorcu dupla in stare zidove itd.

Vsi kreljutci so bili sè svojimi od Boga jim odločenimi bivališči zadovoljni, le kukavica nê. Na strehi se jej je zdelo prevetrovno, v vodi premokro in prehladno, na polji pretrdo, na drevju previsoko, v duplih prenesnažno. In takó je imela za vsako od Stvarnika jej odkazano torišče kak izgovor.

Zavoljo tega je postal Bog nejevoljen ter dejal: „Ker ti tedaj nobeno bivališče ni po godu, pa si poišči sama prostor, ki ti bode popolnoma všeč!“ —

Od ónega časa roma kukavica vedno iz kraja v kraj, iz dežele v deželo, iskaje si torišča, ki bi jej povsem ugajalo.

Do dandanes še ga ni našla, pa ga tudi ne bode.

Nepokojnica prenoči vsak dan na drugem drevesu, ne dela si gnezda, ampak znese jedno jajce v to, drugo zopet v drugo gnezdo. Ne pozna mladičev, a mladiči ne nje.

In tako ostane kukavica nemirna in nezadovoljna do sodnjega dné.

(Zap. A. K.)



* Prim. česko legendo v II. zvezku te zbirke str. 33.

Zakaj je kavran ves črn in zakaj ima tako neprijeten glas?

Bog je kavrana ali krokarja tako ustvaril, da je bil jeden najlepših ptic in pël je takó prijeto, da so ljudje iz hiš letali, poslušat ga, kadar je zapel. Srečen človek, kateri je v svojem življenju prelepega kavrana videl in njegovo milo petje zaslišal. —

Nekóč je zapel kavran ravno med božjo službo in ljudje so hiteli od službe božje gledat in poslušat kavrana. Bog nad tem nevoljen, da je kavran motil službo božjo, odvzel mu je lepo perje in sladko petje, da bi ne motil več službe božje, in od tega časa je kavran samó črna ptica; namesto petja samó zamolklo kokepa: prat! prat! prat!

Ni rad črn, rad bi se opral in bil rad spet lep, kakor je bil poprej. Otroci pri Zilji na Korškem, kadar ga slišijo kokerati, odgovorjajo mu: „Le ti idi prat, imaš črne nogice!“

(Zap. Matija Majar.



Kakó je želva postala.

(Češka.)

U nekej vasi je živela zeló lakomna in trdosrčna kmetica. Nekedaj je baš pekla, ko star prosjak v hišo stopi ter jo poprosi kruha.

„Idi v božjem imenu, ubogi prosják“, reče kmetica, „jaz ti ne morem ničesa podariti, ker sem sama zeló ubogá. Prosjak žalostno zmaje z glavo ter jo zopet poprosi kruha. A kmetica mu odgovori z licemerno prijaznostjo: „Pojdi v druge hiše

in za uro se povrni; v tem bode kruh že pečen ter potlej ga kosec dobôdeš“.

Prosjak se poslovil in odide. Za nekaj časa pokliče kmetica svojega otroka in mu reče: „Jaz se skrijem pod ta koš, a ti reci prosjaku, da sem šla k bolnej sosédi; naj odide v božjem imenu“.

Potem se spravi kmetica pod koš (pletarico). Kar stopi prosjak v sobo in prosi obljubljenega kruha. Otrok mu reče, kakor je mati veléla; vendar ostane prosjak na pragu.

„Matere ni doma“, povzame otrok, „šla je k bolnej sosedi. Idite v božjem imenu!“

„Otrok, lažeš!“ odgovori prosjak. Njegov glas je hrumél ozbiljno in krepko. „Tvoja mati je domá tam skrita pod pletarico. Ker je to storila iz lakomnosti, da gladnemu prosjaku ni dala koseca kruha, naj vedno ostane pod ovo pletarico ter naj se s težavo dalje premiče, dokler ne opotuje vse zemlje!“

Ko prosjak to reče, izgine. Ta prosjak je bil sam Jezus.

Njegova grôzilna beseda se je izpolnila. — Ubogi otrok ni svoje matere potem nikoli več videl, ker bila je izpremenjena v — želvo.

Sedaj lazi po dolzem in širocem svetu težavno in brez pokoja. Rešilna ura jej bode bila še le sodnji dan, ker takrat jej bode Zveličar oprostil greh njene lakomnosti.

(Zap. Š. Meglič v. „Vrtcu“ 1874.



Sv. Vrbana grozdek.

Svetega Vrbana časté Slovenci kot varuha vinôgradov, in sicer zaradi naslednje dogodbe.

Sv. Vrban je zeló rad grozdje zobal in za ta zlahtni dar božji tudi vedno Boga hvalil. Na svojem

vrtu je bil tudi sam trte zasadil in jih oskrboval ter željno pričakoval prvega sadú. Kadar je gledal svoj trs, prosil je zanj in za vse vinôgrade božjega blagoslova. Tretje leto je Vrbanov trs cvetel in nastavil grozdek imajoč komaj pet jagod. Da-si je bil grozdek majhen, imel je vendar sv. Vrban nad njim veliko veselja in hodil ga je vsak dan gledat.

Čimbolje je grozdek zorel, večkrat je bil sv. Vrban pri njem.

Nekega dné zopet gleda sv. Vrban svoj grozdek, kár pristopi k njemu star siromak prosèč za milostinjo. Sv. Vrban išče po žepih, a ničesar ne najde za siromaka. Potem ga siromak poprosi, rekóč : „Pa mi daj tá-le grozdek!“

„Utrgaj si ga, če ga želiš“, reče sv. Vrban ; siromak utrga grozdek želèč sv. Vrbanu in njegovemu trsu božjega blagoslova, potem pa odíde.

Sv. Vrban se vsede v vrtu na klop in zadremlje, in ko se za nekaj časa prebudi, bil je njegov trs takò poln zlahtnega grozdja, da se je s kolom vred podrl na tlá.

Sv. Vrban je takòj spoznal, da je ta čudež napravil Bog, da bi mu pokazal, kako všeč mu je bila milostinja, ko je dal svoj prvi grozdek potrebnemu siromaku.

Odslej je sv. Vrban še bolj čislal grozdje in trsje, češ sàj je Bog sam v človeškeji podobi blagoslovil njegov trs.

Po njegovej smrti so mu vinôgradniki svoje vinôgrade v varstvo izročevali, in ker se Slovenci radi z vinarstvom pečajo, tudi óni sv. Vrbana kot váruha vinogradov časté ter najraje mej vinogradi njemu na čast stavijo kapelice.

(Zap. J. S—a „Vrtcu“ 1890).



Zakaj se listi topole vedno tresejo.

(Po M. Vilhar-ju).

Mati božja, prečista Devica Marija je prišla nekóč iz nebesnih višin dôli na grešno našo zemljo.

V nepopisno lepi bliščavi je stopala s prekrasno krono na glavi, obdana z množico angeljev ter z rajsko ljubeznivostjo razlivala svoj blagoslov na vse pozemeljska bitja. A tudi nebeškej Kraljici je hotela skazati vsaka stvar na zemlji največjo spoštljivost in udanost: vse jej je hitelo naproti, vse se jej priklanjaló ter jo ponižno pozdravljalo.

Ptički žgoleli so Mariji na čast najkrasnejše pesnice; dà, še celó divje živali — tigri in levi — približujejo se na kolenih božjej porodnici, da jo počasté.

Iz morja, jezer in rek držali so razni prebivalci vòd na suho svoje glavice, prosèč brezmadežno Devico njenega blagoslova.

Vse se veseli in raduje, vse glasno prepeva ter se smeji, vsa narava od radosti vriska, da se razlega od gòr do gòr. Le jedna misel navdaja vse, skazati božjej porodnici največjo čast in slavo, ki se komu na zemlji skazati more.

Vsako drevo: mogočni hrast kakor šibka jelka in krepka cedra klanja svoj vrh pred brezmadežno Devico, da jej ga blagoslovi.

Le ponosita in napuhnena topol (trepetlika) noče upogniti svoje glave, da bi počastila nebeško Kraljico.

„Jaz, ki se dvigam naravnost proti nebu, jaz, ki imam srebrna peresca — nikomur se ne bodem klanjala!“ Tako je govorila predrznica.

V tem se približa veličastnih korakov Mati božja torišču, na kojem je stalo ošabno drevo. In glej! pri topoli se ustavi ter jo pogleda takó milo

in ljubeznivo, da se je drevo tega pogleda ustrašilo ter strepetalo po vseh udih kakor pomladnja rôsa na cveticah.

Drugi njegovi deli so sicer polagoma postali zopet mirni, ko je odšla rajska Gospa, samó peresa ne.

Ta se še sedaj vedno gibljêjo ter tresó in se bodo tudi tresla, dokler se bode pêla na zemlji slava preblaženi Devici Mariji.

(A. K.)



Kako je prišel kováč v luno.

Bila je slaba letina; nič ni rodilo, razven vinske trte, ki je dala nekoliko rujne kapljice. —

Kováč Korén, ki je ves božji dan vzdigoval težko kladivo ter tolkel ž njim deloma po železu, deloma po naklu, reče na večer ženi: „Jutri grem pa v vinôgrad; vzel bodem s seboj sodček in napravil vino, a domov ne prinesem nič, kár nič. Dobil bodem že kakega človeka in vse bodeva popila.

Drugo jutro zarano napravi se kováč Korén v vinógrad. Napravil je mnogo vina ter se vrnil domóv.

Imel je biti že blizu dóma, ko sreča dolgo, belo in suho žensko — smrt. Ta ga nagovori, rekóč: „Kováč Koren, ravnokar sem te iskala domá, — Bog me je poslal po tebe.

„Prav, da si me srečala, prav, da mi pomagaš to-le (pokaže na sodček pod pazduho) izprazniti.“

Sedeta na kraj ceste in izpijeta počasi vse vino. Potem pa pravi on: „Slišal sem, da se smrt takó tenka lahko naredí, da grê lahko skozi veho v sod.“

Ona potrdi, da lahko.

„No, če je res, pa poskusi tù noter iti,“ reče kovač. Ker je bila smrt že zelo vinjena naredi se tenko in zleze skozi veho v sod. Na to Koren hitro zamaši sodček, dene ga na ramo in ide domov.

Prišedši domov, pové domačim, kaj je prinesel; da je smrt upijanil ter jo potem pregovoril, da je šla v sod.

Vpraša ga žena, kaj bode počel ž njo, a kovač pravi, da jo bode nesel sušit v dimnik.

Kakor rekel, tako storil. Sedem let se je smrt sušila v dimniku. Vsako leto enkrat je šel Korén pogledat, je-li še smrt notri, vselej potrkavši na sodček, rekóč: „Smrt, ali si še živa?“

A ona ga je vselej prosila, lepo prosila, da naj jo izpusti. „Sàj ne pridem nikoli več po te“, rekla je. — Čez sedem let jo izpusti kovač iz sodčeka in smrt grè vsa krevljasta in posušena v nebesa. — Tù pove, kaj se jej pripetilo, kaj je naredil ž njo kovač, ko je prišla ponj. A Bog je rekel: „Kakšen more biti ta človek, da ga ne moren dobiti k sèbi.“

Poslje tri može ponj! Ti gredó k njemu, in ga dobijo ravno pri jedi.

„Dober dan, kovač Korén!“

„O Bog ga daj“ odgovori on; „no kaj ste mi prinesli dobrega?“

„Bog nas je poslal po te, ti moraš z nami.“ A Koren jim reče: „Jaz bi šel z vami, ali moram se še poprej najesti, potem pa še drv nasekati, da bode imela družina po zimi s čim kuriti, da je ne bode zeblo. Idite mi pomagat, da hitreje vse opravimo.“

Gredó na delo. Kovač privali veliko tnaló iz kovačnice ter veli možem, da naj primejo, kamor bode zasekal in naj narazen vlečejo, da se razkolje.

Kovač zaseče globoko v tnaló, in možje primejo, kakor jim je ukazal; zdajci pa potegne zviti Koren sekíro iz zaseke in tako prime tnaló vse tri za prste. Silno so kričali, ker niso mogli potegniti prstov iz zaseke. Končno se jim vendar posreči, da so se oprostili, ali vso kožo jim je potegnilo s prstov. „Nikdar več“, pravijo, „ne pridemo po te.“ Vrnejo se v nebesa ter povejo Bogu, kaj je naredil ž njimi kovač Korén. Bog še pošlje enkrat smrt.

Prišedša na kovačev dom, dobi ga v kovačnici, ko je ravno varil železo. „Bog daj dober dan“, odgovori kovač na njen pozdrav, „kaj ste mi prinesli dobrega?“

„Bog me je poslal, da greš z menoj“, reče smrt.

„Dà, jaz bi šel rad steboj, ali imam ravno delo“, pravi kovač, „če bi mi umrli otroci ali pa žena, vidiš, da nimam ne krampa, ne lopate, da bi je pokopali. Namenil sem se torej danes, zvariti kramp in lopato. Ker imam pa meh strgan, „nadaljuje kovač, „zlezi ti, ker imaš močno sapo, van in pihaj, da se naredi ogenj in da potem napravim potrebne stvari. Potlej grèm kòj s tebój“.

Smrt zleze v meh.

Lokavi kovač ga hitro zašije. Smrt začne hitro pihati, a kovač prime za kladivo in začne jako neusmiljeno razbijati in tolči po mehu.

Smrt je kričala na ves glas: „O joj, kovač Korén, prosim, izpusti me, sàj res ne pridem nikoli več po te!“

Ali on se ne zmeni za njeno vekanje ter razbija dalje. Ko se naveliča, izpusti jo. Vsa stolčena je prišla smrt iz meha ter se podala v nebesa. Tù pové Bogu, kaj je zopet naredil ž njo neusmiljeni in brezsrčni kovač. Bog se razsrđi, da ga ne more k sèbi dobiti, in pravi: „Sedaj mi je pa

dosti, nič več ne pošljem ponj, naj sam pride, kadar se mu bo zljubilo.“ —

Kovač Koren je živel še nekaj časa ter vzdigoval kladivo v kovačnici. A kakor vsak človek, takó se je tudi on naveličal tega življenja. Postaral se je zeló. Grè tedaj pred nebeška vrata. Tù dobi sv. Petra, kateremu reče: „No, sedaj sem prišel sam k vam, ker ste vedno po me pošiljali.“

Ali Peter mu reče: „Ti ne smeš noter; moram poprej Boga vprašati, je-li te smem pustiti.“ A čez nekoliko časa pride Peter, rekóč, da Bog ne pusti, da bi šel v nebesa, nego iti ima v pekel taka grešna duša.

Podá se Korén pred peklena vrata. Tù potrka nanje, a tudi hudobe so se ga zbale, ko so slišale, kaj je delal na zemlji.

Tišcé torej z vso močjo na vrata, da bi jih kovač ne mogel odpreti.

Dejale so, da ni vreden, da bi šel med nje.

Ker kovač ne neha tolči po vratih, zbale so se hudobe, da bi jih ne odprl; zberó tedaj vse svoje moči, da mu zabranijo vhod; tišče tako silno na vrata, da kremplji njihovi pogledajo skozi nje.

Koren je imel s seboj klešče in kládivo. Zapazivši kremplje, prime za kladivo ter zaneti drugega za drugim.

Potem odide zopet nazaj pred nebeška vrata.

Tu prosi sv. Petra, da naj ga vsaj za toliko časa spusti noter, da bo videl, kako je v nebesih. A sv. Peter pravi, da ga ne sme pustiti vanje brez božjega dovoljenja. —

Ko mu Bog dovoli, spusti kovača v nebó. Prav oblastno je stopal Korén po nebesih, kakor bi jih bil krvavo zaslužil. Sprehajavši se po nebesih, pride kovač do velikega kupa cunj. Tù se vsede na vrhu teh.

Sv. Peter pride ponj, rekóč, da naj grè vèn.

Ali Korén pravi: „Jaz smem ležati tù, sàj sem na svojem.“

Potem mu je pripovedoval Korén zgodovino svojih hlač, katere je ugledal med drugimi cunjami. Dejal je, da jih je dal nekóč vbogajme prosjaku, kateri je prišel ob hudem mrazu slabo oblečen k njemu prosjačit. — Ker ni hotel iti kovač Koren z lepa iz nebes, začnè ga sv. Peter z grda poditi. Koren grè.

Prišedši iz nebes, ni se vedel kovač kam obrniti; v nebesih ga niso hoteli, v pekel ga tudi ne marajo, na zemljo pa noče več iti, zatorej jezen skoči v — luno, kjer ga še danes vidimo, kadar je polna luna.

(Zap. J. P. Planinski v „Vrtcu“ 1886).



Kazalo.

	Stran
Bog za vse skrbi	3
Delitev	4
Adamova smrt	5
Najboljše krščansko delo	6
Marijin ubég v Egipt	8
Kristus v goste povabljen	9
Zlomljena podkóva	11
Dve uganki sv. Petru	13
Znamenja dežja	19
Hudobna mačeha	21
Sirotica	22
Ošabna krčmarica na limbarski gori	24
Kakó je postala opica	27
Daj psu kruha in mački mleka!	28
Zakaj kukavica samo „ku-ku“ poje	29
Zakaj je kukavica nemirna in nepokojna ptica	30
Zakaj je kavran ves črn in zakaj ima tako neprijeten glas?	31
Kakó je želva postava	31
Sv. Vršana grozdek	32
Zakaj se listi topole vedno tresejo	34
Kako je prišel kovač v luno	35



Beseda

slov. rodoljubom in prijateljem mladine.

Občno priznanje in blagohotno zanimanje, katero je zadelo lansko leto I. in II. zvezek pričujoče moje zbirke národnih legend, dalo mi je pogum k izdaji tega-lé III. zvezka. — Upam in nadejam se, da bode mladina slovenska sprejela tudi ta snopič z ono radostjo, s kakoršno je segla po prvih dvéh.

Izrekam pa ob jednom na tem mestu najiskrenejšo zahvalo vsem ónim blagim prijateljem naše mladine, ki so — ali z obilimi naročili ali pa z nabiranjem naročnikov — podjetje moje pospeševali ter tako omogočili, da pošiljam danes že III. snopič v svet. Prosim jih prav uljudno, naj mi še i zanaprej pomóci svoje ne vskratijo, temveč „Národne legende“ v svojih krogih po mogočnosti razširjajo. —

Mladina je cvet sedanjosti in temelj prihodnosti. Od nje odvisna je boljša bodóčnost domovine — národa. Ne prezirajmo tedaj svetih dolžnosti, koje imamo do nje — vsi. Skrbimo, da bode svét za nami boljši, krepostnejši in naprednejši; delujmo za mladež — osobito pa mi vzgojitelji v šoli in kolikor mogoče tudi na polji slovstvenem. Žal, da se v nas še vedno premalo stori za „dušno pašo“ našej mladini. Le poglejmo druge národe, kakó oni v tem oziru skrbé vsestransko za svojo mladino: na razpolago imajo izbornih časopisov in primernih knjižic iz vseh slovstvenih strok in za vse faze mladostnega življenja od prvega povója otroške pameti do popolnega razvoja deške ali dekliske dóbe.

In tako je tudi prav, ker hiša se začné zidati pri tleh močno in trdno, ako hočeš napraviti iz nje trajno poslopje.

Rodoljubi in mladinoljubi slovenski! Stórimo tudi mi vsak po svoje svojo dolžnost ter podpirajmo duševno pa tudi gmotno vsacega, ki pomnožuje mlado našo mladinsko literaturo s primernimi proizvodi ter si vestno in uspešno prizadeva ustreči tù našim potrebam.

S tem pa morebiti nisem rekel, da hočem sè svojo zbirko jaz zgoraj omenjenemu nedostatku v okom priti ali pa našo „knjižnico za mladino“ Bog si ga vé kako obogatiti, — nikakor né; kajti skromna moja zbirka je le majhen in neznamen prispevek k temu, da se naskorem vsaj nekoliko pokrije precejšnja praznina v slovenskej našej književnosti.

I tu veljajo besede znanega pregovora „Zrno do zrna
pogača; kamen do kamena palača“.

Če Bog dá in sreča junačka, še ni zadnji ta pričujoči
moj zvezek narodnih legend.

Bog!

V Središči, meseca marcija 1891.

Izdajatelj.

Oznaniło.

Podpisanec javlja s tem, da se dobé pri njem — pa
tudi po vseh večjih slov. knjigotržnicah — sledeče v lastnej
založbi izišle knjižice:

1. Stariši, podpirajte šolo! Par besedij o skupnem vzgojnem
delovanju domače hiše in šole 8 kr.
2. Narodne legende I. zvezek (2. popravljén natis) . . 18 „
3. Narodne legende II. zvezek 20 „
4. Narodne legende III. zvezek 16 „

O vseh teh knjižicah (1—3) se je kritika slov. listov
prav pohvalno izrazila. Legende so bile tudi pri „Prvi slov.
stalni učilski razstavi Pedagogiškega društva v Krškem“ lan-
skega leta s častnim priznanjem odlikovane in delce „Stariši,
podpirajte šolo!“ je več okraj. šolskih svetov spodnje Štajerskih
krajnim šolskim svetom v nakup priporočilo.

Anton Kosi,

učitelj

v Središči — Polstran.